

cle als deu anys, va ser una adolescent rebel. La van ficar en un reformatori; es va escapar; va robar al seu pare una pistola; la va utilitzar per a un atracament; els seus pares van revocar l'adopció; la jove va anar a parar a la presó... *El astràgalo* narra la seva fuga i la trobada amb un altre expresidiari, Julien, en la realitat Julien Sarrazin, amb qui l'escriptora s'acabaria casant.

El astràgalo sorprèn abans que res pel que explica: presó, clandestinitat, prostitució, bisexualitat (a Albertine, quan era a la presó, la van condemnar a deu dies de cella de càstig per donar un petó a la boca d'una altra presa). Però sorprèn encara més com ho explica: amb quina frescor, franquesa, poesia, humor, mordacitat. Amb cert desordre també, amb el·lipsi, com si al capdavant no pogués dir-ho tot. És el seu un relat *excentrat*: encara que la vida relatada sigui la seva, ella no és la protagonista; són altres -homes- els qui prenen les decisions: l'amaguen com un botí, la lloguen com una mercaderia, la toquen com una guitarra. I ella s'ho mira tot somrient, amb una ganyota burleta, fent-se la ingènua quan convé, maniobrant per sortir-se amb la seva, aguantant sense badar boca quan no queda més remei... però sempre amb una alegria pura, contagiosa. I és que Albertine-Anne té dinou anys i està enamorada.

Jean Rhys, Edith Piaf, Jean Genet, Françoise Sagan... són alguns dels noms en què fa pensar *El astràgalo*. Rhys, perquè també ella va ser marginal i prostituta, i ho reflecteix -ella sense cap alegria- a les seves novel·les; Piaf perquè el seu món és el de Sarrazin: la França urbana i proletària d'entreguerres; Genet perquè ell també va fer literatura de la delinqüència i de la presó; Sagan perquè a *Bonjour tristesse* presenta una protagonista adolescent, sexualment lliure i sense gaires escrúpols. I, sens dubte, Patti Smith, que considera Sarrazin "la meua germana" i *El astràgalo* "el meu llibre de referència".

Després d'*El astràgalo* van venir dues novel·les més, també autobiogràfiques, *La fuga* i *El atajo*. Però, molt poc després, l'escriptora va morir en plena operació quirúrgica. La resta és llegenda: una pel·lícula (*El astràgalo* de Guy Casaril, 1969), una obra de teatre (*Sarrazin*, de Mona Heftre, 2009), la publicació de tots els seus papers: poemes, diaris, cartes... Aquesta nova edició espanyola de la seva obra més coneguda (en traducció, per cert, manifestament millorable) testifica que l'interès per ella continua viu.

Amb els drets d'autora -ja que el seu èxit va ser immediat-, Albertine Sarrazin va poder comprar, juntament amb Julien, un mas, amb terreny, al sud de França. Avui hi està enterrada. Sobre la seva tomba, Julien va fer col·locar, esculpint en pedra de mida gegant, un astràgal.

Marie Balmory i Daniel Marguerat
Anirem tots al paradís / Iremos todos al paraíso
Traducció al català d'Andreu Trilla i al castellà de Julia Argemí

FRAGMENTA
192 PÀGINES
17 EUROS

Marie Balmory
Freud fins a Déu / Freud hasta Dios

El monjo i la psicoanalista / El monje y la psicoanalista
Traducció català d'Andreu Trilla i al castellà de J. Argemí

FRAGMENTA
81 i 184 PÀGINES
10,50 i 17 EUROS

JORDI PIGEM

El pensament psicoanalític sempre ha donat fruits sorprenents. Un cas actual és el de Marie Balmory, deixeble de Freud a través de Jacques Lacan, que des de fa més de trenta anys exerceix la psicoanàlisi a París alhora que estudia els textos fundacionals de la tradició judeocristiana (reunits a la Bíblia) des d'una perspectiva que no busca diagnosticar-los com una il·lusió infantil (com feia Freud) sinó escoltar-los amb atenció, des d'una perspectiva agnòstica, humanista i oberta. Freud ha estat considerat, amb Marx i Nietzsche, un dels grans mestres de la sospita de la cultura moderna.

Precisament Balmory s'acosta als textos bíblics amb esperit de sospita, desconfiant de les traduccions i els comentaris ortodoxos,

escoltant les paraules originals amb la convicció que diuen més del que havien cregut. A través d'un mètode de lectura en grup dels textos originals hebreus i grecs, "atents a l'inconscient, al del text i al nostre", és com si Balmory explorés l'inconscient col·lectiu de la tradició judeocristiana, no per

Els diàlegs de l'autora amb el germà monjo del psicoanalista Lacan el revelen com el més feliç de la família

enaltir-la ni per condemnar-la, sinó per entendre millor el que hi ha trega a sota.

Significats no visibles

Com en una "anàlisi intermina-

ble", Balmory dóna voltes i voltes als textos fins que de vegades aconsegueix treure a la llum significats que no eren visibles, i que sovint canvien les interpretacions heretades, en un procés similar al que es produeix en la psicoanàlisi quan l'inconscient es torna conscient.

El seu primer llibre important, *El monjo i la psicoanalista*, és una recreació literària de la trobada que Balmory va tenir amb el monjo Marc-François Lacan (germà del famós psicoanalista) i dels diàlegs que van seguir. Balmory es va veure sorpresa per la integritat i l'alegria que despenia aquest monjo, i no va dubtar a concloure que era el més feliç dels germans Lacan (de Jacques Lacan té records no sempre elogiosos). Entre aquests pols tan dispers, el monjo que creu en Déu i la intel·lectual agnòstica que creu en l'inconscient freudià, es desenvolupa una exploració de la condició humana i del jo que ens constitueix. Balmory busca interpretacions dels textos originals de la tradició judeocristiana allunyades del dogma, de la por i del Judici ("El Judici Final en qüestió" és el subtítol d'*Anirem tots al paradís*), lluny del Déu-superego, interpretacions alhora més amables i més genuïnes, més pròximes al cor dels homes i les dones ("Religions per servir-les o perquè ens serveixin", es plantejava en el títol d'una conferència impartida a Barcelona i inclosa a *Freud fins a Déu*).

Naixement del Jo

L'objectiu inicial de la investigació de Balmory era "comprendre com l'home va arribar a poder dir Jo, i com hi arribem cadascun de nosaltres". En els textos bíblics Balmory troba el naixement del jo, de la subjectivitat humana. Per sobre de les seves reflexions s'intueix el misteri de la primera persona gramatical (davant el reduccionisme tecnocràtic que tot ho veu des de la perspectiva de la tercera persona). Però només experimentem el Jo a partir de la consciència del Tu. Aquesta dialèctica del Jo i el Tu aproxima Marie Balmory a Martin Buber, encara que està mancada de la potència literària del gran teòleg jueu. En qualsevol cas, l'experiència clínica ha convengut Marie Balmory que el subjecte "no pot salvar-se seguint un altre subjecte": només pot salvar-se a si mateix. "No comptem més que amb nosaltres mateixos per arribar a ser el que serem". En un context teològic, això suggereix que l'ésser humà no pot ser salvat per un Déu extern. Com escrivia Rilke: "Què faràs Tu, Déu, si jo no hi sóc?".

Balmory reconeix que la psicoanàlisi és un luxe, com ho és la vida espiritual. A la cruïlla entre aquests dos luxes busca, analíticament, la dimensió veritable de la vida humana.

Una imatge de la psicoanalista i escriptora Marie Balmory

SERGI ALCÁZAR BADIA

ESCRITURES

Dimecres, 5 febrer 2014

Culturals La Vanguardia

11